

EVA och CEM är två sjukdomar Travhästen återkommer till med jämna mellanrum. EVA (Equine Virus Arteritis) är en virussjukdom som angriper de mindre blodkärlen hos häst och där orsakar blödningar och svullnader. En artikel om EVA publicerades senast i Travhästuppfödaren nummer 3/03. Denna gång har turen kommit till CEM, det vill säga smittsam livmoderinflammation hos häst. Nedanstående text är hämtad från biblioteket vid Hippocampus (SLU och SVA:s hästforsknings- och informationscentrum). Artikelförfattare är laboratorieveterinär Viveca Båverud.

CEM - Contagious equine metritis

CEM är en förkortning av Contagious equine metritis, vilket betyder smittsam livmoderinflammation hos häst. CEM är en anmälningspliktig könsjukdom, orsakad av bakterien *Taylorella equigenitalis*. Det är, så vitt man känner till, en relativt ny sjukdom som påvisades första gången 1977 i England.

I Sverige påvisades bakterien första gången 1982 i samband med ett allvarligt utbrott. CEM bekämpas i många länder med framstående hästavel på grund av att dräktighetsresultaten sjunker markant vid utbrott, och att smittan därigenom kan orsaka betydande ekonomiska förluster.

Kliniska symtom

Hos infekterade hingstar ses inga sjukdomssymtom, men de kan vara kroniska smittbärare under mycket lång tid, om de inte kommer under behandling. Bakterien hittas på penisskafet, fossa urethalis, och urethra - urinrörets mynning. Hos sto förekommer också symptomfria smittbärare, men de kan också drabbas av akut livmoderinflammation (endometrit). Symtomen kommer vanligen inom 2-10 dagar efter betäckning i form av flytningar från sli-

Hingstarna är de främsta smittbärarna av CEM och sjukdomen överförs i första hand vid betäckning. Alla hingstar måste provas för CEM och EVA inför betäcknings-säsongen. FOTO: Claes Kärrstrand.

dan. Flytningarna kan variera i omfattning, från mycket kraftiga till att inga symtom ses utåt. Vid en gynekologisk undersökning konstateras då ofta en varig flytning i främre delen av slidan.

Samtidigt ses även den för CEM typiska bilden av en kraftig inflammation i livmodermunnen och slidan. Infekterade ston uppvisar ofta förkortade brunstintervall. CEM bör alltid finnas med som en differential-

diagnos om en bakteriell livmoderinfektion misstänks.

Ett sto som uppvisar flytningar efter betäckning eller en grupp av ston som efter betäckning uppvisar förkortade brunstintervall, med eller utan yttre tecken till flytningar bör, förutom prov för allmän bakteriologisk odling, även undersökas avseende CEM.

Symtomen hos sto avtar efter några dagar till någon vecka. Avläkning kan ske spontant, men man räknar med att ca 5 procent kvarstår som kroniska smittbärare under längre tid, upp till två år efter sjukdomsdebuten. CEM ger sämre dräktighetsresultat, men det finns inga belägg för att smittan ger upphov till fosterdöd, ökad dödlighet under nyföddhetsperioden, missbildningar eller kvarstående fertilitetsstörningar.

Ston som tillfrisknat blir endast delvis immuna och kan infekteras upprepade gånger. Symtomen brukar då inte vara lika grava som vid den föregående infektionen.

Smittspridning

CEM sprids i första hand genom betäckning, men kan också överföras av skötare/veterinär i samband med undersökning och annan manipulation av könsorganen på sto och hingst. Förorenade instrument kan vid undersökning av stoets könsorgan fungera som smittspridare och ska därför bytas mellan varje sto. CEM-bakterien har även isolerats från fosterhinnor hos infekterade ston och från föl födda av infekterat sto.

En ny smittspridningsväg konstaterades för några år sedan i Sverige. Bland unghingstar i gemensamhetsbox och på bete påvisades en horisontell spridning av CEM. Exakt hur smittan överfördes är inte klarlagt men mycket tyder på att det var en kontaktsmitta som överförts då hingstarna red på varandra. Smitta via kontaminering av boxar, redskap och dylikt kan dock inte uteslutas. Mot denna bakgrund bör man vara försiktig vid ihopsläppning av hästar med okänt CEM-status, exempelvis utländska hästar som är på tillfälligt besök i landet.

Diagnos

CEM kan inte särskiljas från infektioner orsakade av andra bakterier vid en klinisk undersökning av könsvägarna. Det är därför nödvändigt att prov tas för bakteriologisk undersökning med frågeställningen CEM vid misstänkta fall. Provtagningen skall utföras av veterinär. Bakterien är svårödlad och kräver speciellt transportmedium. Provtagningsmaterial kan rekvireras från SVA.